

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

Uredniški in upravniški prostori:
2687 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2687 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXIX Cena lista 1/2 \$6.00 Published as second-class matter January 16, 1933, at the post-office CHICAGO 23, ILL., PETEK, 17. JANUARJA (JANUARY 17), 1947 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 12
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Vojaška zveza med Francijo in Anglijo

Uradno naznanilo omenja dosego sporazuma. Premier Blum odletel iz Londona v Pariz. Izboljšanje ekonomskih odnošajev napovedano

London, 16. jan.—Prvi koraki glede sklenitve vojaške in politične zveze med Veliko Britanijo in Francijo, ki naj bi zaščitila obe državi pred možno agresijo s strani Nemčije v bodočnosti, so bili storjeni v teku razgovorov med francoskim premierjem Blumom, britskim premierjem Attleejem in zunanjim ministrom Bevinom. Zadevno uradno naznanilo sta objavili obe vladi.

Urad britskega premierja je v svoji izjavi orisal rezultat razgovorov. Izjava omenja, da sta Velika Britanija in Francija v 25 letih dvakrat napadeni po Nemčiji. Iz tega razloga, da se zaščitita proti nemški agresiji v bodočnosti, sta se odločili za sklenitev vojaške in politične zveze. Zveza naj bi trajala najmanj 20 let in sklenjena bo v soglasju s provizijami 52. člena čarterja organizacije Združenih narodov.

Izjava dalje pravi, da sta Velika Britanija in Francija v teku razgovorov zavzeli stališče, da morajo biti podvzeti odločni koraki in svrhu preprečenja ekonomske rekonstrukcije Nemčije, da ne bo nikdar več ogražala svetovnega miru. Prej je bilo naznanjeno, da so bili poslani Velike Britanije in Francije v Washingtonu in Moskvi istrupani, naj informirajo Ameriko in Rusijo, da sta se Velika Britanija in Francija odločili za sklenitev vojaške in politične zveze.

Sklenitev zveze je pred dvema letoma predlagal bivši britski premier Churchill generalu Charlesu de Gaulleu. Slednji je potem odletel v Moskvo in tam podpisal pakt z Rusijo.

Člani britske vlade so se sestali na seji, na kateri so odobrili dogovor glede sklenitve zveze s Francijo. Blum je potem zapustil London in odletel v Pariz, kjer se bo udeležil seje skupščine, na kateri bo izvoljen nov predsednik četrte francoske republike.

Ako bi bili Velika Britanija in Francija sklenili zvezo pred enim ali poldrugim letom, bi se to smatralo za izpolnitev trikotne London-Pariz-Moskva. Velika Britanija in Rusija sta sklenili zvezo v maju l. 1942, Francija in Rusija pa v decembru l. 1944.

Položaj se je od takrat radikalno izpremenil. Odnosaji med Rusijo in zapadnimi silami so se ohladili. Moskva bo gotovo smatrala zvezo med Veliko Britanijo in Francijo za protitež svoji sili. Možnost je, da bo zveza rezultirala v ustanovitvi bloka zapadnih držav proti Rusiji.

Churchill zmagal pred sodiščem

London, 16. jan.—Bivši premier Winston Churchill je zmagal v tožbi pred sodiščem proti Louisu Adamiču, avtorju knjige "Večerja v Beli hiši", in firmi Harper & Brothers, ki je knjigo izdala. V knjigi je bila opazka, da je Churchillovo politiko v Grčiji narekovalo dejstvo, da so ga rešili pred bankrotom britski bankirji, ki imajo interese v Grčiji. G. O. Slade, Churchillov odvetnik, je dejal, da sta Adamič in firma Harper & Brothers dala zagotovilo bivšemu premierju, da mu bosta plačala odškodnino \$20,000. Plačala bosta tudi sodne stroške, ki so od \$800 do \$1,200. Adamič in firma sta se opravičila in izjavila, da bo dotična opazka izločena iz knjige.

Poljska vlada odgovorila Ameriki

Proti vmešavanju v splošne volitve

Variava, Poljska, 16. jan.—Vlada je odgovorila na noti, kateri je dobila od Amerike in Velike Britanije, glede splošnih volitev, ki se bodo vršile na Poljskem prihodnje nedelje. Odgovor je v bistvu, da so volitve za deva poljske vlade, da je proti zunanjemu vmešavanju in da se ne bo ozirala na stališče Amerike in Velike Britanije.

Noti sta vsebovali obdolžitve, da poljska vlada ustrahuje in terorizira volilce in da ne morejo kandidati kmečke stranke voditi volilne kampanje. Vodja te stranke je Stanislaw Mikolajczyk, podpredsednik vlade.

Mikolajczyk je nedavno podal izjavo, da svobodne volitve na Poljskem niso mogoče v smislu dogovorov, sklenjenih na konferenci v Jalti na Krimu in v Potsdamu, Nemčija. Odgovor poljske vlade je dobil Arthur Bliss Lane, ameriški poslanik v Varšavi. Odgovor odločno zavrača obdolžitve, da volitve na Poljskem v sedanjih okolnostih ne morejo biti svobodne.

Gotovo je, da bodo zmagali pri volitvah kandidati bloka vladnih strank, ki je pod dominacijo komunistov.

Borba za razpust senatnega odseka

Washington, D. C., 16. jan.—Republikanski senator Tobey se je pridružil demokratom v borbi za razpust senatnega odseka, kateremu je bila poverjena preiskava vojnega programa. Načelnik odseka je senator Brewster, republikanec iz države Maine. Demokrati so kontrolirali odsek, ko so imeli večino v obeh kongresnih zbornicah. V območje odseka spada preiskava podkupovanja senatorjev v zvezi z oddajanjem vojnih naročil kontractorjem. Demokrati trdijo, da je ta odsek poseben odsek, da je dovršil svoje delo in zdaj ni več potreben. Republikanci pravijo, da so demokrati za razpust odseka iz bojazni pred razkritjem nadaljnjih škandalov.

Britske čete stražijo poslopja v Jeruzalemu

Jeruzalem, Palestina, 16. jan.—Britske čete stražijo vsa javna poslopja v tem mestu. Trije britski vojniki so bili ubiti, šest pa ranjenih pri eksploziji bomb. Možnost je, da bo general Alan G. Cunningham, britski vrhovni komisar v Palestini, razglasil obsedno stanje.

Ford naznanil znižanje cene

Detroit, Mich., 16. jan.—Henry Ford II., predsednik Ford Motor Co., je naznanil znižanje cen potniških avtomobilov sedanega vzorca, ki se izdelujejo v tovarnah kompanije. Znižanje je \$1 do \$50. Znižanje je takoj dobilo odmev v Washingtonu. John R. Steelman, svetovalec predsednika Trumanu, je poslal telegram Fordu s čestitko, ker se je odločil za znižanje cen.

Svobodno prodajanje žita v Rusiji

Moskva, 16. jan.—Člani ministrskega sveta so uveljavili odredbo, ki daje pravico kmetom in kolektivnim kmetijam do svobodnega prodajanja žita na tržičih. To velja le za ono žito, ki ni bilo dostavljeno državnim avtoritetam na podlagi določenih kvot.

Mrs. Roosevelt izgubila avtno dovoljenje

Albany, N. Y., 16. jan.—Eleanor Roosevelt, vdova pokojnega predsednika, je izgubila avtno dovoljenje za 30 dni. Odzeto ji je bilo zaradi nezgode, ki se je pripetila v avgustu preteklega leta v Yonkersu. Mrs. Roosevelt je zadremala, ko je vozila avtomobil in treščila je v dva druga. Nekaj oseb je bilo ranjenih. Dovoljenje ji je odvzel Howard P. Miles, pomožni državni komisar za motorna vozila.

AMERIKA OBLJUBILA KREDIT ITALIJANSKI VLADI

Denar bo šel za oživilje nje industrijskih aktivnosti

PŠENICA NA POTI V ITALIJO

Washington, D. C., 16. jan.—Uradno naznanilo pravi, da je Amerika obljubila italijanski vladi kredit v vsoti sto tisoč dolarjev, poleg tega pa bo dobila 50,000 ton pšenice, da se odvrne lakota in živilski izgredi. Denar bo šel za oživilje industrijskih aktivnosti v Italiji.

Obe odločitvi sta bili naznanjeni po zaključenju razgovorov med reprezentanti ameriške vlade in člani italijanske misije, ki se je mudila deset dni v Washingtonu. Načelnik misije je bil Alcide de Gasperi, predsednik italijanske vlade.

Kredit Italiji je odobrila uprava Export-Import banke. Naznanila je, da bo kredit omogočil oživilje in ekspanzije aktivnosti italijanskih industrij.

Pšenica, katero bo dobila Italija, se nahaja na šestih ameriških parnikih, ki so odšli proti Bremeu, Nemčija. Kapitan parnikov so dobili navodila od državnega departamenta, naj spremene smer in odplujejo v italijanske luke.

Vojni podtajnik Howard C. Petersen je dejal, da je državni department dobil apel od ameriške misije pomožne organizacije Združenih narodov iz Rima za nujno pomoč. Apel je izražal bojazen pred obnovo živilskih izgredov v italijanskih mestih.

Vojaške avtoritete v ameriški okupacijski coni v Nemčiji so informirale državni department, da je dovolj živil v tej coni in da parniki, naloženi s pšenico, lahko odrinejo v italijanske luke.

Direktorji Export-Import banke so izjavili, da raztegnitev kredita Italiji bo zavisela od položaja v Italiji. Italijanska vlada bo morala storiti korake za stabilizacijo ekonomije.

ZAPIRANJE TOVARN V BRITSKI IN AMERIŠKI OKUPACIJSKI CONI

Berlin, 16. jan.—Sovjetski tisk v Berlinu trdi, da tovarne v britski in ameriški okupacijski coni zapirajo vrata, odkar sta se coni ekonomsko združili. Dalje trdijo, da je združitve v soglasju s strategijo mednarodnega kapitalizma za vzdrževanje nemških kartelov.

Tovarne zapirajo vrata v obeh conah zaradi pomanjkanja premoga. Ruski listi naglašajo, da bi bilo dovolj premoga, ako bi nemški delavci imeli besedo pri izvajanju ekonomskega programa. Listi napovedujejo povečanje brezposelnosti, trpljenja in nepokoja.

Listi so ponatili poročila, katero so objavila Izvestja, glasilo sovjetske vlade. "Velike tovarne Opel Motor Co. v ameriški coni in Heinkel ter drugi trusti v britski coni so v rokah ameriških in britskih kapitalistov," pravijo poročila. "Delničarje nemškega jeklarskega trusta posejduje zunanji kapitalisti. Ogromni kemični trust I. G. Far-

Stavne unije izvojevale zvišanje

Chicago, 16. jan.—Šest stavbnih unij Ameriške delavske federacije je izvojevalo zvišanje plače za deset odstotkov. Zvišanje se določa nova pogodba, katero so unije sklenile s organizacijo delodajalcev. Zvišanje je retroaktivno do 1. januarja. Nova pogodba krije okrog 60,000 delavcev, članov unij ADF.

Eksplodija plina v premogovniku

Petnajst rudarjev izgubilo življenje

Plymouth, Pa., 16. jan.—Eksplodija plina, ki se je pripetila v premogovniku Glen Alden Coal Co., je ubila najmanj petnajst rudarjev. Trije rudarji so bili rešeni, toda dva sta dobila težke poškodbe, katerim bosta morda podlegla.

Edward Griffith, predsednik kompanije, je dejal, da imena žrtev niso znana. Dva rudarja, ki sta bila v premogovniku, ko se je pripetila eksplozija, se še pogreša. Bojazen je, da sta bila ubita.

Trupla žrtev eksplozije so še v premogovniku. Griffith je dejal, da se je eksplozija pripetila 850 čevljev pod površjem zemlje. Rešilno moštvo je bilo mobilizirano in skuša priti do kraja v premogovniku, kjer so trupla žrtev. Delo ovirajo strupeni plini.

Ranjena rudarja sta bila odpeljana v bolnišnico v Wilkes-Barru. Nesreča je največja v tem kraju po 27 letih. Leta 1919 je bilo 90 rudarjev ubitih v eksploziji plina, ki se je pripetila v premogovniku pri Wilkes-Barru.

Rusija ni podprla protesta

Vmešavala se ne bo v volitve na Poljskem

London, 16. jan.—Rusija je zavrnila predlog Velike Britanije in Amerike, naj podpre njun protest proti volitvam na Poljskem. Vladi Velike Britanije in Amerike sta se izrekli za skupni pritisk na vlado v Varšavi, ki naj bi zagotovila svobodne in pravične volitve na Poljskem prihodnje nedelje.

Sovjetska vlada je v noti britski in ameriški vladi naglasila, da je bila vlada v Varšavi upravičena do uveljavljanja strogih ukrepov proti poljski kmečki stranki, ki tvori opozicijo. Vodja te stranke je Stanislaw Mikolajczyk, podpredsednik vlade.

Ruska nota z odklonitvijo britsko-ameriškega predloga za skupno akcijo proti poljski vladi, je bila izročena W. B. Smithu, ameriškemu poslaniku v Moskvi. Vsebinsko note je oddala tudi moskovska radiopostaja.

Poljska vlada je prej zavrnila britske in ameriške obdolžitve o ustrahovanju in teroriziranju volilcev in kandidatov kmečke stranke.

Podpis mirovne pogodbe za Nemčijo v Varšavi?

Poljska vlada naslovila spomenico pomočnikom zunanjih ministrov. Koroški Slovenci za spojitev z Jugoslavijo

London, 16. jan.—Poljska vlada je poslala spomenico pomočnikom zunanjih ministrov štirih velesil, ki so se sestali na konferenci v Londonu, s sugestijo, naj se mirovna pogodba za Nemčijo podpiše v Varšavi. Spomenica pravi med drugim:

"Ker je Poljska postala prva žrtev agresije nazijske Nemčije in je relativno utrpela največjo škodo, ima poljska vlada moralno pravico do sugestije, da se mirovna pogodba za Nemčijo podpiše v Varšavi. Poljska mora dobiti tudi besedo v sestavljanju pogodbe."

Spomenica naglašja, da Poljska smatra sedanjo mejo med njo in Nemčijo na zapadu za trajno, ne začasno. To je začasno. To je odgovor bivšemu ameriškemu državnemu tajniku Byrnesu, ki je v svojem govoru pred nekaj meseci v Stuttgartu, Nemčija, dejal, da je meja začasna.

"Z ozirom na izpolnitev dogovora, ki je bil sklenjen na konferenci velike trojice v Potsdamu, kakor tudi na podlagi izkušenj v zvezi z vzpostavitvijo ekonomskega življenja v pokrajinah, katere je Poljska dobila v smislu dogovora, si poljska vlada prisvaja nesporno pravico do teh pokrajin," pravi spomenica. "Sedanja meja med Poljsko in Nemčijo mora ostati."

Poljska vlada se sklicuje na deklaracije velike trojice, objavljene v Teheranu, Jalti in Potsdamu, glede uničenja nemškega imperializma, militarizma in nacizma. Kakor Rusija, je tudi Poljska poudarila, da je za enotno, ne decentralizirano Nemčijo, s samovlado, katera naj bi se razvila postopno po podpisu mirovne pogodbe. Spomenica zahteva likvidacijo Prusije, kontrolo nemške vzgoje, odločno zatiranje nemške propagande za svetovno dominacijo, združitve z Avstrijo in preureditev mej.

Pomočniki zunanjih ministrov so se osem ur pričali o vprašanju, kateri reprezentanti izmed 18 držav naj bi prvi nastopili pred njimi in izrazili svoja mnenja o mirovni pogodbi za Nemčijo in Avstrijo. William Strang, pomočnik britskega zunanjega ministra Bevinu, in Robert Murphy, pomočnik ameriškega državnega tajnika, sta za-

htevala, da se najprej zašlihi reprezentante Avstralije, potem pa reprezentante Južnoafriške unije. Fedor Gusjev, pomočnik ruskega zunanjega ministra Molotova, je vztrajal pri zahtevi, da morajo biti reprezentanti Poljske prvi zašlihi, potem pa reprezentanti Holandije in Jugoslavije. Noben izmed pomočnikov se ni uklonil. Končno je bil sprejet zaključek, da se diskuzije o mirovni pogodbi za Avstrijo danes obnove.

Reprezentanti Jugoslavije so informirali pomočnike zunanjih ministrov, da bo vlada maršala Tita zahtevala koroške kraje, v katerih žive Slovenci, od Avstrije. Jugoslovanska delegacija, kateri načeluje dr. Josip Vilfan, je izrazila zaskrbljenost glede usode slovenske manjšine na Koroškem, zaeno pa je naglasila, da hočejo koroški Slovenci priti pod Jugoslavijo.

Stavka britskih voznikov še traja

Tajna pogajanja se nadaljujejo

London, 16. jan.—Reprezentanti unije voznikov tovornih avtov so razpravljali šest ur glede pogojev, ki so bili predloženi z namenom, da se stavka, ki je izbruhnila pred desetimi dnevi, konča. Odločili so se za nadaljevanje stavke.

Britska vlada je mobilizirala vojaške čete za prevoz mesa, zelenjave in drugih živil, a tem pa je razkačila druge delavce, ki so oklicali stavke v znak simpatije z vozniki. V stavki so pomolski in pristaniški delavci. Rezultat je ustavitev razkladanja tovorov s parnikov v angleških lukah.

Optimizem, da bo stavka kmalu končana, se je razblinil, čeprav se tajna pogajanja nadaljujejo. Vozniki tovornih avtov so zastavkali, ker je bila zahteva za skrajšanje delovnega tedna in zvišanje plače odbita.

Delavska vlada je v zagati. Možnost je, da bo nastal notranja kriza. Voditelji več unij so ostro obsodili vlado, ker je mobilizirala vojaške čete za razbijanje stavke voznikov tovornih avtov.

Papen pride pred nemško sodišče

Nuernberg, Nemčija, 16. jan.—Franz von Papen, ki je bil oproščen na obravnavi pred mednarodnim vojaškim tribunalom v Nuernbergu, bo postavljen pred nemško denacifikacijsko sodišče, pravi naznanilo. Obravnava se bo pričela 24. januarja. On je obtožen, da je pomagal Hitlerju na krmilo. Papen se bo moral zagovarjati pred zborom sedmih nemških sodnikov. Njegov odvetnik bo dr. Egon Kubuschok, ki ga je zagovarjal tudi na obravnavi pred mednarodnim vojaškim tribunalom. Ako bo spoznan za krivega, bo obsojen v zapor. Pred denacifikacijsko sodišče bo postavljen tudi Hans Fritsche, ki je po radiu širil nacijsko propagando. Kakor Papen, je bil tudi Fritsche oproščen na obravnavi pred mednarodnim vojaškim tribunalom.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society
Narobina za Združeno državo (leva Chicago) in Kanado \$6.00 na leto...
Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year...

Glasovi iz naših naseelbin

MATIJI POGORELCU ZA 79. ROJSTNI DAN

Cleveland, O.—V torek, 14. januarja 1947, je praznoval občepoznani in spoštovani Matija Pogorelec v Duluthu, Minn., svoj 79. rojstni dan. Ko delam takole v našem Slovenskem narodnem muzeju in urejnjem različno zgodovinsko blago...

ljak, velika živina, prominent man and lodge brother, politician, outstanding businessman, great fellow. To vidimo vsepovsodi po svetu: preproste množice so, ki nosijo narode in jim ohranjajo moč neporušljivo.

Kot mnogi, tako sem tudi jaz želel, da bi Byrnese odstavili in ga nadomestili z boljšo osebnostjo, ne pa z slabšo. Kakor pravi star pregovor, sedaj smo šli z dežja pod kap!

galošo v pouličnem tramvaju. In tako je siromak končno le dobil navedeno galošo, toda medtem pa je nekam izginita njegova sestra galoša.

nimajo, razen v nemških tiskarnah. Američani pravijo temu, kjer sem jaz posedal, "wash room". Po treh urah iskanja se je končno oglašil moj wallet. Bil je—v wash room! Padel je iz hlač in ni nič zajokal!

“Revolucija s privoljenjem”

Pred par leti je znani angleški profesor in laborit Harold Laski napisal knjigo pod naslovom “Revolution by Consent (Revolucija s privoljenjem)”. V njej je razpravljal o velikih gospodarskih in političnih spremembah, ki imajo neizbežno priti po vojni.

To, kar se v Angliji dogaja pod delavsko vlado, je res vsaj mala revolucija. Zgodovinar bo morda šel še dalj in označil povojno dobo za veliko revolucijo tudi v Angliji. To pravimo kljub temu, da smo šestkrat kritični napram angleški zunanji politiki...

in kapitalizem je tudi v Angliji na umiku, kot po vsej Evropi. Z novim letom je prešla v javno last in javno obratovanje premo-govna industrija, ki je v razmahu angleškega kapitalizma igrala silno važno vlogo...

Pod javnim lastništvom bo premo-govno industrijo obratovala posebna komisija, v kateri bodo imeli posvetovalen glas tudi maj-narji. Angleški rudarji so z ostalim delavskim gibanjem vreo propagirali podržavljenje te industrije že pol stoletja.

Podržavljenje te industrije je pred več kot 20 leti priporočala tudi tako zvana Sankyjeva komisija, katero je bila vlada imenovala v študijske svrhe po prvi svetovni vojni. Toda dokler delavstvo ni dobilo večine v parlamentu, tudi s podržavljenjem te indus-trije ni bilo nič.

Naj mi bo dovoljeno, da povem javnosti, kako sodi o Matiji Pogorelcu naš odlični slovenski arhitekt Ivan Jäger iz Minneapopolisa, Minn., ki je eden najodličnejših slovenskih mož v Ameri-ki, sošolec pokojnega Ivana Can-karja, slovenskega pisatelja. V enem izmed njegovih pisem mi pravi tako:

Vaško se tako neznan kampo v sterrah je obiskal; dobrodošel je bil povsodi kot svojevrsten slovenski kulturni delavec, komur je ni primere in je ne bo. Matiji, korenini notranjske zemlje, ni primere med nami.

Spoznal je vrednost minljivega (za vsakdanježe) slovenskega časopisja; vedel je ceno tega za našo ravnokar tako važno zgo-dovinsko perijodo v Ameriki. Oni za nami, ki bodo raziskovalci pojavov našega človeka v Ameriki pred, med in po svetovni vojni, bodo cenili Matijevo delo, da jim je kaj ohranil, kar bi se drugače gotovo izgubilo.

Spoznal je vrednost minljivega (za vsakdanježe) slovenskega časopisja; vedel je ceno tega za našo ravnokar tako važno zgo-dovinsko perijodo v Ameriki. Oni za nami, ki bodo raziskovalci pojavov našega človeka v Ameriki pred, med in po svetovni vojni, bodo cenili Matijevo delo, da jim je kaj ohranil, kar bi se drugače gotovo izgubilo.

Pač mnogo možkih, malo mož naš vek rodi; s kar nebo nam, dalo mož med prvimi si Til! Globok Ti um in čut gorak odgor je dan. Značaj si skoval si krepak. Kot gore neznanjan. Pri teh spominih sto čutil se vliža mi in tisoč gorkih se vočiti iz duše dviga mi. O trosi Bog Ti sreče rož na vse poti. A nam pa daj še mnogo mož, mož vrlih kot si Til! Erazem Gorahc.

MILITARIZEM DVIGA GLAVO

Rockwood, Pa.—V Beli hiši, v kateri je poglavar “tisti majhni mož”, so zopet eno pogruntali. Dal so brco Byrnese, na njegovo mesto pa postavili še večjega nazadnjaka, povrhu pa še mili-

IZGUBIL JE LISTNICO IN JO ZOPET NAŠEL

Cleveland, O. — Oni dan sem čital v Prosveti, da je Mihail Zoščenko izgubil galošo v tramvaju. Mihail ni omenil, ali se mu je to zgodilo v Leningradu, Stalingradu, Odesi, Kijevu ali v Moskvi. No, pa naj bo že kjerkoli, jaz sem se zanimal le za ofi-cijelni urad za izgubljene stva-ri sovjetskega pouličnega tram-vajskega sistema.

Rečeno, storjeno! Ura je bila preko štiriht jutraj, ko sem odprl moj predal. Potegnem listnico iz žepa in nalepim znamko na pismo in zasiguran sem, da ne bo vrženo iz poštnega vlaka. Vse je okej! Tisto popoldne sem bil doma in ponovno bi šel rad ven z avtom. Imam pri sebi sofersko li-cenco? Ne! Kje je moj? Iščem, tip-ljem in kličem moj “wallet”, njega pa ni in ni. Morabit sem ga pustil v predalu v remizi? Ali kako tja? Well, vozil bom avto do konca poulične in šel na pou-lično.

Najprvo sem odprl predal. Prevrčam, gledam, iščem, walle-ta pa nikjer! Kakor Mihail, tako sem tudi jaz šel v pisarno za izgubljene predmete. Prav tako kot so Zoščenko znosili vse galoše na ogled, tako so meni pokazali vse wallete. Zoščenko je dobil svojo galošo proti za-priseženi izjavi, jaz pa ne walle-ta brez prisege. Šel sem domov žalosten in premišljal, kaj bo, če bi me prijel policaj in vprašal za mojo sofersko licen-co. Kako bom dobil drugo? Ali bo zopet napisano na njej, da imam plave oči in lase? Take so bile moje misli, ki so mi rojile po glavi, nakar sem se znašel doma. Zopet premišljujem, bo li kdo našel moj wallet in mi ga vrnil? Oni dan sem našel “streetcar pass” od Clare L. Lar-son in ji ga takoj nesel na njen dom, to da vsled tega, da ugo-tovim, če je Švedinja kaj luška-na. In res je bila mlada telefo-nistka. Za božič mi je poslala lepo pisemce.

Zopet sem pričel premišljati, kaj sem delal popoldne, ko sem se vrnil iz službe. Aha, že vem! Moral sem tja, kar so označevali pod staro Avstrijo na železniških postajah z napisi “Fuer Damen” in “Fuer Herren”. Vi lahko to vzamete za gospode in gospe, ali pa za štiri dame in štiri gospode. Seveda, črka u bi morala imeti dve pikici, ali v tej deželi jih

TO IN ONO IZ SPRINGFIELDA

Springfield, Ill.—Staro leto je zatoneo in nastopilo novo. Kakor običajno vsako leto, tako je tudi letošni Slovenci delavski dom priredil veselico v prid svojih prostorov. Veselica pa ni bila zelo uspešna, kajti nastala je prava zima. Ko sva se z možem napravljala za veselico, sem ališila po radu, da je zunaj pet nad ničlo. “Ojej!” sem vzklj-nila in dejala možu, da bi bilo boljše, da bi tudi midva ostala doma pri gorki peči. On pa je odgovoril, da sva bila vsako leto v Slovenskem domu na starega leta večer, zato tudi to pot ne smeva izostati. Rečeno, stor-jeno!

Čeravno ni bila velika udelež-ba, smo bili pa tisti, ki smo se je udeležili, toliko veseljeji. Godba je lepo igrala, mi pa smo se vrtili, da je bilo veselje—obračali smo se kar 60 milj na uro! Torej znotraj smo imeli prijetno in veselo zabavo, zuna-j pa je burja muzicirala svojo godbo. Ko je nastopilo novo leto, smo se pa poljubovali in sti-skali roke drug drugemu ter želeli vse najboljši v novem letu.

Veseliti in rajali smo do zgod-njega jutra. Jaz pa sem bila še posebno vesela, ker se je povr-nil domov zdrav iz vojaške služ-be moj sin John. Tako smo praznovali zaključek starega leta in prihod novega skupaj i obema mojima sinovoma ter njunima ženama.

Obzalujem in sočustvujem i onimi materami, ki su izgubile svoje sinove na bojnih poljanah. Vem, da so bila srca vseh teh mater žalostna za praznike.

V letu 1946 je mati narava po-brala naša dva dobra prijatelja. Prvi je umrl Andrej Kocijan iz Auburna, drugi pa Louis Mau-rič iz Gillespieja. Slednji je bil ubit v premogorovu. Žalostna novica je naju zelo pretresla. Pokojnik je bil vesele narave in dober pevec. Kadar smo bili skupaj, smo prav po starokrajsko zapeli. Oba pokojnika nam bosta ostala v trajnem spominu. Prehitro sta se preselila v več-na lovišča. Naj jima bo lahka ameriška gruda! Družini Mau-rič izrekamo globoko sožalje!

Za novo leto smo dobili belo odejo in živo srebro je zlezlo 5 stopinj nad ničlo, danes, ko pišem te vrstice, pa je 40 nad ničlo. To kaže, kako je spre-menljivo tukajšnje vreme. Rada čitam Prosveto in tudi Proletarca. Ta dva lista bi mo-rala zahajati v sleherno sloven-sko hišo! Prosveto berem že od njene zibelke naprej. Prav rada čitam dopise, kakor tudi pisma iz stare domovine. Tudi jaz pre-jemam pisma iz naše vasi Za-grada pri Škočijanah, Dolenjska. Pišeje mi moje nečakinje. Tam je še vedno hudo za obleko in obuvalo. Poslala sem jim pakete, katere so v redu prejele, ven pa so vzele Prosveto in Proletar-ca, ker pač časopisje ne spada v pakete. Dalje mi pišejo, da je bil moj nečak ubit v vojni, a ne vedo kje. To so hčere moje pokojne sestre Ane in njen sin F. Kocijancič. Brabičev dopis, ki je bil pri-občen 6. jan., mi ni prav nič ugajal. On pravi, da so v stari domovini vpregli mladino, da kopije kanale, namesto da bi-z tako delo rabili parne lopate. Barbič bi moral vedeti, da je treba parne lopate najprej narediti in jih posedovati, šele po-tem bi lahko kopali z njimi. Saj mu bi bilo lahko znano, da je bila Jugoslavija popolnoma po-rušena in jo zdaj obnavljajo. Mnenja sem, da je tamkajšnja mladina bolj izobražena kot smo bili mi, ki smo zrastle v stari Jugoslaviji. Tudi o zmožnosti sodnikov ni treba dvomiti. Z možem sva prejela velike (Daje se št. stran)

Ta slika je bila sneta na nooletni paradi v Philadelphiji, katere so se udeležili tudi člani merionetne dramske skupine. Eden od njih čita “The Real Record.” list, ki ga izdajajo člani častnikarskega gilda CIO, ki stavkajo pri dveh Sternovih dnevnikih že od 7. novembra.

MIROVNA POGODBA Z NEMČIJO

Napisal Donald Bell

Tri izmed velikih sil so navidezno odločene Nemčijo zopet zediniti in poskusiti napraviti iz nje človekoljubno in pred vsem miroljubno deželo. Amerika, Velika Britanija in Sovjetska unija so v načelu pristale na to, da velja Nemčijo zopet oziveti in jo politično kot tudi gospodarsko zediniti.

Seveda, nekateri delci bodo izrezani iz prejšnje Nemčije, kot na primer Vzhodna Prusija, Šlezija, nekateri deli Pomorja in Branibora ter Posarje. Način okupacije teh v naprej odrezanih delov je tak, da je v naprej jasno, da bi le nastop s silo orožja mogel preprečiti izgubo te ozemlja — a ameriški vojaki se pač ne bodo borili zato, da bi bila Nemčija po Hitlerjevi vojni zopet istega obsega kot prej. Ameriški diplomati so pač na tako borbo pripravljeni, toda pripravljeni so v naprej na svoj končni poraz, pri čemer bodo iztrgali Rusom in Francozom nekaj političnih koncesij za to teritorialno priznanje.

Ta neprijetna operacija, katero je bila pripravila Brynesova diplomacija, je zdaj pripadla generalu Marshallu. Od njega se pričakuje, da bo uspel povežati raztrgano Nemčijo zopet skupaj, ter da bo vzpostavil celokupni krvni obtok v vsem preostalem nemškem telesu. Pri tem pa velja upoštevati troje pridržkov.

Prvi je ta, da Porurje, ki je pravo srce Nemčije, ne sme postati popolnoma enakopraven del nove Nemčije. Popolnoma odtrgano ne bo, navzlic temu, da Francozi to že dolgo zahtevajo. Porurje bo politično nemško, gospodarsko pa mednarodno, le del premoaga in jekla bo smel v Nemčijo. Kako to izredno komplicirano organizacijo praktično izvesti, ni danes še nikomur jasno.

Drugi pridržek je ta, da zedinitje Nemčije ne sme iti tako daleč, da bi socialni in politični poskusi, katere so začele okupacijske oblasti vsaka v svojem okraju, popolnoma propadli. V federalnem sistemu bi mogla postati južna Nemčija kapitalistična dežela, katero skuša zgraditi ameriška okupacijska oblast, a vzhodni deli Nemčije bi mogli dalje živeti v razmerah, katere je ustvarila agrarna reforma in industrijska socializacija. Britanci bi mogli nadaljevati svoje načrte postopne in počasne socializacije, slične oni, katero uvajajo na Angleskem, Francozi pa bi mogli nadalje izkoriščati svojo cono kot nekakšno kolonijo kot so to delali tekom zadnjega leta.

Tretja točka pa se tiče centralne vlade, brez katere tudi taka federalna država ne bi mogla živeti. V tem pogledu so nastale govorice, da je zunanjemu ministru v Washingtonu silno neprijetno, ker bi utegnla biti nemška vlada, ki bi seveda morala tudi podpisati mirovno pogodbo, prisiljena, da podpisuje pogodbo, v kateri se Nemčija odpuče izgubljenim ozemljem. Tednik Newsweek je razložil, da se boje uradniki, da bi se nemške politične stranke, ki bi tako pogodbo podpisale, za vedno osramotile pred nemškim narodom. Na podlagi teh vesti si bo general Marshall prizadeval doseči to, da nemška mirovna pogodba izgube teh ozemelj ne bi omenjala, tako da bi mogli nemški politiki trditi, da teh izgub niso nikdar priznali.

Upajmo, da general Marshall teh nasvetov ne bo upošteval. Bilo bi prenevarno. Kako naj zahtevamo od nemškega naroda, da pristane na izgubo, katere njegovi prvaki niso hoteli priznati? Ravno nasprotno, glede na to, da prav vse nemške stranke podpisujejo mirovno pogodbo in tako prevzamejo odgovornost zanjo.

To so posledice dejstva, da smo prigovarjali trem nemškim političnim strankam, krščanski, socialni uniji, liberalcem in socialnim demokratom, naj ne priznajo izgub ozemlja na vzhodu. To je bilo tekom zadnjih volitev najmočnejši argument proti komunistom — in bil je do skrajnosti izkoriščen. Danes pa se morabo bati tega, da se ne bi Nemci iz razočaranja, da jim zahodne sile niso pomagale pri

ljavljenju italijanske mirovne pogodbe. Ta Bevinov korak je posebno zanimiv radi tega, ker je iz njega razvidno, da britanska vlada ne namerava niti počakati, da bo mirovna pogodba podpisana. Govorice trdijo, da je Bevinovo mnenje, da bi bilo najbolje lotiti se čim prej tega trnjevega problema, ki bo brez dvoma zahteval mnogo sestankov zunanjih ministrov velikih sil, predno bo rešen.

Baje predlagajo Angleži, da naj se pogajanja o tem vprašanju začne najprej po običajnih diplomatskih poteh, ne da bi bila sklicana posebna konferenca. Šele v trenutku, ko bi bilo doseženih precej sporazumov, naj bi se sestali zunanji ministri velikih sil, da končno veljavno izdelajo načrt rešitve.

Nekateri opazovalci namigavajo, da je Veliki Britaniji mnogo na tem, da se njene težave na bližnjem vzhodu čim prej razčistijo, ker jih je preveč, da bi se smelo dolgo čakati. Nerešeni problemi v teh krajih vzhodnega dela Sredozemlja so tako obsežni, da je od njih odvisna vsa angleška politika v tem delu sveta. Šele ko bo britanska vlada vedela, ali bo na primer mogla ostati v Libiji ali Somalilandu, bo mogla tudi vedeti, kaj naj stori v Egiptu, Palestini ali Sudanu.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih citate vsak dan?

V deželi "Moj" mora mož pousod slediti svoji ženi

Tam, kjer se združijo meje držav Coccine, Annama in Kambodže, sem prvič naletel na manjšino plemena "Moj".

To pleme je na zelo nizki stopnji kulture. Opazoval sem moža in ženo, ki sta stopala po poti; pomagala sta drug drugemu nositi breme, poleg pa sta nosila na hrbtu iz bambusa spleteno brento. Bila sta zelo malo oblečena, ker je bila velika vročina; saj je kazal toplomer v senci 40° nad ničlo. Mož je imel okrog pasu privezan nekaj pas, žena je imela pokrit spodnji del telesa, zgornji je bil pa gol. Kdo sta prav za prav bila? Ne bi mogel reči z gotovostjo; ali loyca, ali bojevnik plemena, ki so že izumrli in so nekoli živele na obronkih annamskega gorovja. Hotel sem to pleme doobro spoznati, zato sem sklenil, da ga bom obiskal. Toda imel sem smolo, kajti prišel sem ravno v trenutku, ko so se selili. Njihova naselbina je ležala ob jezeru, kamor so se vsak večer hódili napajati sloni in tigri. Tukaj so živeli že štiri leta. Ko sem vprašal nekega farmerja, ki je v bližini obdeloval polje, za vzrok njihove selitve, mi je odgovoril: "Seliti se morajo, ker jim zemlja premalo obrodi. 'Moja' so namreč nomadi; nastanjo se vedno v puščavi, kjer si postavijo hiše in obdelujejo riževa polja; sejejo pa tudi pšenico in sadijo tobak. Vendar živijo v nekem kraju samo tako dolgo, dokler zemlja obrodi; potem pa gredo spet v druge kraje.

Njihova naselbina ni velika; šteje okrog 12 hiš, ki so pa precej prostorne. Dolge so 20 metrov in so zgrajene na tri metre visokih stebrih. Strehe pa so zgrajene iz posušenega listja. Vse pa imajo samo eno odprtino, in sicer vrata, pred katero naredijo nekaj stopnic iz bambusa.

V mojo čast je poglavar sklical z bobnom skupaj pleme na trg in mi ponudil riževino, ki ga je prej sam poskusil. Ker sem želel ostati v dobrih odnosih z njimi, sem ponujeno vino sprejel. Toda piti sem ga moral z njegovo pipo. Vino je močno in podobno našemu žganju. Okoli poglavarja je bilo zbranih še 12 članov, ki so potem tudi dobili riževino. Po njihovih obrazilih sem sklepal, da so bili zelo zadovoljni.

Kar pa je čudno pri tem plemenu, je to, da imajo tukaj žene precej avtoritete; udeležujejo se vseh sestankov, kjer s prirojenjo ljubkostjo kadijo vsaka svojo pipo in se tiho pogovarjajo. Videti je, da ukazujejo prav za prav samo one.

M'Siao je samo navidezni poglavar, v resnici pa ukazuje njegova žena. Če ona umre pred svojim možem, izgubi mož vso moč in ne more biti več poglavar. Otroci nosijo ime matere. Može morajo izpremeniti svoje ime takoj, ko postanejo očetje. Zanimivo je, da si žena izbira moža. Ona prosí svojega naj-

blížjega sorodnika, da se spoznava s starši bodočega ženina. Ta sorodnik si nadene posebno oblačilo in zaprosi ženinovega očeta za njegovo roko. Ženin seveda zardi... starši pa potem še razpravljajo o drugih stvarih. Ko se poročita, je mož prisiljen slediti ženi, kamor hoče ona.—Dussari.

Repatriacija Armencev

New York. — ONA — Armensko časopisje v Ameriki poroča, da je zbrala ameriška armenska kolonija 1.000.000 dolarjev v svrhu repatriacije Armencev, ki žive raztreseni v vseh deželah Srednjega vzhoda v Sovjetsko Armenijo.

Repatriacije so se začele preteklega julija in so privedle v Sovjetsko unijo na podlagi poročil iz Rusije že preko 19.000 Armencev iz Sirije in Libanona, dodatno k onim 20.000, ki so se vrnili iz Irana. Iz Egipta se bo vrnilo približno 15.000 do 20.000, a na Turškem se je baje prijavilo nadaljnjih 20.000 za povratek.

Rezultati lova na kite

London. — ONA — V North Shieldsu je bila prirejena prva javna prodaja mesa kitov, ki je bilo poslano na Anglesko v hladilnicah. Prodaja je šla začetkom jako počasi, a se je baje kmalu potem silno razvila—ljudje so trdili, da je okus zelo sliččen govejemu mesu.

Angležinja, katero sem vprašal, ali bi želela jesti kitovo meso, mi je odgovorila z odločnim "da." "V primeri z našimi sedanjimi klobasami bo vsekakor slaščica," je odvrnila.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.) božičnih voščil od blizu in daleč, ker pa se nama ni mogoče zahvaliti vsakemu posebej, na tem mestu izrekava prisrčno hvalo vsem za poslano karte. Tudi midva želiva vsem našim prijateljem srečno in veselo novo leto, Prosveti in Proletarcu pa mnogo novih naročnikov! — Ursula Zatick.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveti ali v glavni urad SNP, ne pozabite v naslovu napraviti poštno številko 23 za besedo "Chicago". Na kuverti vselej napišite: Chicago 23. Ill. To bo olajšalo delo na šikaški pošti, nam pa po spoštilo dostavljanje pošte.

Angleži žele urediti italijanske kolonije

London.—ONA—Iz zanesljivih virov prihaja vest, da namerava angleška vlada poslati tekem tega meseca vladam Amerike, Sovjetske unije in Zedinjenih držav predlog, da naj se takoj začne pogajanja glede ureditve vprašanja italijanskih kolonij.

Italijanska mirovna pogodba določa, da imajo velesile odločiti o vprašanju kolonij tekem prvih 12 mesecev, ki bodo sledili uve-

VPRAŠANJE SVETOVNE PREHRANE ŠE KRITIČNO

Splošna slika živežne situacije v svetu je bila podana nedavno od strani moža, ki ima tozadevne skušnje. To je dr. D. A. Fitzgerald, bivši direktor za živežna in jedelskem oddelku, zdaj pa ima v službo generalnega tajnika Mednarodnega živežnega sveta. Ta organizacija je bila ustanovljena preteklo spomlad, ko je šel svet skozi najtežjo dobo pomanjkanja živeža in ko je prenehal poslovati Združeni živežni svet.

Svoja mnenja je Fitzgerald podprl z dejstvi, kajti govoril je pred člani zveze ameriških groceristov, ki so želeli imeti dobre podatke o položaju. Njegova izjava je do gotove mere povzročila razne odloke Zdr. narodov z ozirom na živež in razporedbo istega v raznih deželah.

Znano je, da v vseh evropskih deželah in tudi v številnih drugih, še vedno odmerjajo kruh, radi česar morajo biti vlade preudarne in tudi štedljive z razpoložljivimi količinami žita in drugega živeža. Če bi namreč hoteli odstraniti racioniranje kruha v Evropi, bi morali pri letošnjem pridelku žita uvoziti 35 milijonov velikih ton pšenice (količina te tone je 2240 funtov). Dejstvo, grenko dejstvo pa je, da svet danes v resnici nima več nego 25 milijonov ton presežka pšenice, ki se jo lahko iz ene ali druge dežele izvozi v inozemstvo. Zed. države morajo od tega nuditi 40%—torej okrog 400 milijonov bušljev ali deset milijonov ton. Seveda imamo v Ameriki večje presežke žita in bi mogli izvoziti več raznega žitnega zrnja, a največ pa še koruze.

Ker pa imamo v deželi razne zapreke z ozirom na prevoz, katerega je posebno zavrla stavka mornarjev in pomolskih ter pristaniških delavcev, je čisto mogoče, da ne bomo izvozili niti 400 milijonov bušljev, kot smo nameravali prvotno. Položaja seveda ni izboljšala nedavna stavka na polju mehkega premoga.

Položaj z ozirom na maščobe in olje ni nič boljši kot oni glede kruha. Svetovna produkcija maščob in užitnega ali namiznega in kuhinjskega olja bo prihodnje leto dosegla komaj 85% predvojne letne produkcije. Izvažalo in uvažalo pa se bo moralo komaj 50 odst. predvojne količine teh živežnih potrebščin. Kar se tiče Zed. držav, pa je položaj malo drugačen. Mi namreč nimamo presežka maščob in olja v toliki meri kot n. pr. žita in ako bi enostavno ignorirali potrebe drugih dežel v tem pogledu, bi zase najbrž imeli prilično zadostno količino maščob, a to bi ostali svet prikrajšalo na dobavi potrebnih maščob in olja. Nekateri dežele bi bile težko prizadete in bi morale biti zado-

S fronte dela v prerajeni domovini . . .

Desettisočglave množice delovnega ljudstva v Ljubljani manifestirajo svojo herojno vero v svoj napredek in razvoj.

OD ŽELVINEGA ZALIVA DO SVETOVNE PRESTOLNICE

Oni del otoka Manhattan, na katerem si bodo Združeni narodi zgradili svoj stalni dom, je poznan pod imenom Turtle Bay ali Želvin zaliv. Na tem kraju se sedaj stiskajo stare stanovanjske hiše, skladišča, klavnice itd. Ljudje, ki bivajo tam, so povečini izmed onih, ki delajo tam okrog ali pa imajo svoje lastne male trgovine v tem predelju.

Če pogledamo nazaj v zgodovino, vidimo, da so bili Indijanci prvi, ki jim je bil znan ta del otokinja Manhattana. Potem so v začetku 17. stoletja prišli Holanci in se naselili na otoku. Oni so dali malemu zalivu ime "Deutel," iz česar se da sklepati, da je sedanje ime Turtle Bay potvorba ali izmalženje prvotnega imena.

Prvi prebivalci na obrežju Želvinega zaliva so bile družine dveh angleških pridelovalcev tobaka, katerim so Holanci podarili ta kos zemlje. To je bilo v letu 1646. Kasnejši naseljenci so imenovali kraj Spring Valley Farm in še pozneje se je prijel ime Turtle Bay Farm, katerega se rabi še danes.

V teku ameriške zgodovine je služil ta mirni kraj kot bojna postojanka, katero so pripravili Američani pod poveljstvom Georga Washingtona v letu 1776 v borbi proti Angležem, kateri pa so ameriške sile presenetili, ko so pripeljali ojačanja preko reke pod zaščito goste megle in poglani Washingtonove čete v beg. V zvezi s to porazno fazo ameriške revolucije ali borbe za neodvisnost je ime Arthur Hale, o katerem vsak šolski otrok ve, da je preobleden v holandskega učitelja šel skozi angleške linije, da dobi informacije. Angleži pa so drznega mladega častnika ameriške vojske ujeli in ga obesili kot špijona. Njegove zadnje besede pred usmrtitvijo so bile: "Le to mi je žal, da imam eno samo življenje, ki ga lahko žrtvujem za svojo domovino." Plošča na vogalni stavbi Prve Avenije in 45. ceste prča o njegovi usmrtitvi, katero so izvršili Angleži, ki so hoteli imeti Ameriko za svojo kolonijo in so se borili proti zahtevi ljudstva novega sveta, da postane neodvisno.

Kakor je razvidno iz neke stare slike, se je Turtle Bay le malo spremenil izza časa prvih naseljencev pa do l. 1853, ko je bila slika narejena. Ker pa se je mesto (New York) širilo proti severu, je bilo po letu 1859 zaznati precejšnjo spremembo v Turtle Bayju—zaliv so zasuli, skalnato obrežje izravnali in pričelo se je gradjenje hiš in poslopj. Za časa civilne vojne je Turtle Bay že dočela izgubiti svoj prejšnji lik podeželskega kraja in lične domaćije so se umaknile in napravile prostor klavnicam, strojarnam, pivovarnam itd. Kjer je bila prej lepa zelena природа, se je nastanil industrijski šum in smrad.

Letu 1938, 43 let potem, ko so odkrili naravno radioaktivnost urana, so fiziki odkrili še druge vrste eksplozije, in sicer na ta način, da so bombardirali uran z majhnimi neelektriziranimi telesci, ki so jih imenovali neutroni.

Kaj se godi v takem kosu urana? Z dolgotrajnim opazovanjem in natančnim merjenjem so prišli do zaključkov, da niso bili rezultati takega bombardiranja vedno enaki, ampak da so se razlikovali, in sicer je bil rezultat drugačen, če je bombardiranje zadelo različne vrste neutronov.

Pravzaprav kos urana sestoji iz dveh uranov: urana 235 in 238, ki sta spojena vedno v enakem razmerju in se razlikujeta samo v številu neutronov v njihnih središčih.

Pa si oglejmo najprej uran 235! Središče tega urana eksplozivno v trenutku, ko ga zadene neutron. Pri tem se središče razdeli na dva dela, približno enaka, ki zletita z veliko brzino. Frederic Joliot Curie je leta 1939 odkril, da pride lahko do eksplozije dveh ali treh neutronov hkrati, ki lahko zadenejo najbližja središča in povzročijo na ta način zlom. Fiziki imenujejo to "povezana reakcija".

Na ta način bi lahko v kratkem času eksplozirala vsa središča urana 235 in povzročila ogromno energijo. En kilogram urana 235 proizvaža toliko energije, kolikor 8000 ton premoga. Učinek bi bil še večji, če bi lahko ločili uran 235 od urana 238.

Sicer imata oba enake fizične lastnosti in bi bila možna njuna ločitve, vendar bi ta postopek zahteval mnogo časa in denarja. Da bi pridobili na primer samo en miligram urana 235, bi potrebovali milijon kilovatnih ur.

Amerikanci so rabili več kot pet let, da so nabrali nekaj sto gramov urana 235, s katerim so potem izdelali prvo atomsko bombo.

V/blagi spomin prve obletnice smrti naše predroge soproge, ostrioma matere in stare matere ROSE ALPNER ki je za vedno zatihnila svoje trudne oči dne 17. januarja 1886. ob smrti stara 58 let. Minulo je šlo leto dni od ker si zapustila nam, ampak tudi čas ni zacelil ran v srcih naših. Nade mišl so pri Tebi vsak dan in to ožane do konca naših dni. Počivaj mirno in sladko po trudopolnem delu, ki si ne izvrševata tako svetle in veljane, da nam ne bo nikdar iz spomina.—Zatujeti ostali Leonard Alpner in rodbina, Tichigan Lake, Wis.

